Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MICHAL BOBEK
της 21ης Σεπτεμβρίου 2016[1]

Υπόθεση C-491/15 P

Typke
κατά

Επιτροπής

«Αίτηση αναιρέσεως — Πρόσβαση σε έγγραφα των θεσμικών οργάνων — Κανονισμός 1049/2001 — Διαγωνισμοί της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Επιλογής Προσωπικού (EPSO) — Βάσεις δεδομένων — Αίτηση για την παράδοση πίνακα περιέχοντος σειρά ανωνύμων δεδομένων — Έννοια του όρου "έγγραφο" — Νέο ή υφιστάμενο έγγραφο»

I – Εισαγωγή

1. Ο Rainer Typke (αναιρεσείων) έλαβε μέρος στις προκριματικές δοκιμασίες δύο γενικών διαγωνισμών της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Επιλογής Προσωπικού (στο εξής: EPSO). Αφού πληροφορήθηκε τα αποτελέσματά του, ζήτησε να του παρασχεθεί πρόσβαση, δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001(στο εξής: κανονισμός)[2], σε πίνακα ο οποίος περιλαμβάνει σειρά ανώνυμων στοιχείων σχετικών με τις επίμαχες εξετάσεις, προκειμένου να διασκεδασθούν οι υποψίες του περί υπάρξεως διακρίσεων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέρριψε τις αιτήσεις του για πρόσβαση στα εν λόγω στοιχεία. Ο αναιρεσείων άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής της Επιτροπής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

2. Με την υπό κρίσιν αίτηση αναιρέσεως, ο αναιρεσείων βάλλει κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή του. Ειδικότερα, αμφισβητεί το συμπέρασμα του Γενικού Δικαστηρίου ότι το έγγραφο το οποίο ζήτησε δεν υφίστατο καθώς και το συμπέρασμά του ότι ο κανονισμός 1049/2001 δεν επέβαλλε στην EPSO την υποχρέωση να δημιουργήσει νέο έγγραφο.

3. Σύμφωνα με το σχετικό αίτημα του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις πραγματεύονται κατά κύριο λόγο την ερμηνεία του όρου «υφιστάμενο έγγραφο» σε σχέση με ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων –το κομβικό νομικό ζήτημα που τίθεται στο πλαίσιο της υπό κρίσιν υποθέσεως.

II – Νομικό πλαίσιο

4. Ο κανονισμός 1049/2001 έχει ως σκοπό να καθιερώσει τη διαφάνεια στο έργο των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υλοποιώντας έτσι την αρχή της ανοικτής λήψεως αποφάσεων που καθιερώνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της ΣΕΕ.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ 2001, L 145, σ. 43).

5. Το άρθρο 2 του κανονισμού φέρει τον τίτλο «Δικαιούχοι και πεδίο εφαρμογής». Το άρθρο 2, παράγραφος 1, ορίζει ότι «[κ]άθε πολίτης της Ένωσης και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα των θεσμικών οργάνων, υπό την επιφύλαξη των αρχών, όρων και περιορισμών που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό». Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 3, «[ο] παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα έγγραφα εις χείρας θεσμικού οργάνου, δηλαδή σε όσα συντάσσονται ή παραλαμβάνονται από αυτό και βρίσκονται στην κατοχή του, σε όλους τους τομείς δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

6. Στο άρθρο 3 δίδονται ορισμένοι ορισμοί. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3, στοιχείο α′, ορίζει ως «έγγραφο» «οποιοδήποτε περιεχόμενο, ανεξάρτητα από το χρησιμοποιηθέν υπόθεμα (γραμμένο σε χαρτί ή αποθηκευμένο υπό ηλεκτρονική μορφή, ή με ηχητική, οπτική ή οπτικοακουστική εγγραφή), που αφορά τις πολιτικές, τις δράσεις και τις αποφάσεις αρμοδιότητας του θεσμικού οργάνου».

7. Το άρθρο 6 περιέχει τους κανόνες που διέπουν τις αιτήσεις για πρόσβαση σε έγγραφα. Η διάταξη αυτή ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Η αίτηση πρόσβασης σε ένα έγγραφο διατυπώνεται με οιαδήποτε γραπτή μορφή, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής, σε μία από τις γλώσσες που μνημονεύονται στο άρθρο 314 της Συνθήκης ΕΚ και με επαρκή ακρίβεια ούτως ώστε το θεσμικό όργανο να μπορέσει να προσδιορίσει το έγγραφο. Ο αιτών δεν υποχρεούται να δικαιολογήσει την αίτηση.

2. Εάν η αίτηση δεν είναι επαρκώς σαφής, το θεσμικό όργανο ζητεί από τον αιτούντα να διευκρινίσει την αίτησή του βοηθώντας τον, π.χ. παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με τη χρήση του δημόσιου μητρώου εγγράφων.

3. Στην περίπτωση αίτησης που αφορά πολύ ογκώδη έγγραφα ή πολύ μεγάλο αριθμό εγγράφων, το ενδιαφερόμενο θεσμικό όργανο μπορεί να συνεννοηθεί ανεπισήμως, με τον αιτούντα, για να βρεθεί μια λογική λύση.

4. Τα θεσμικά όργανα παρέχουν πληροφορίες και βοήθεια στους πολίτες ως προς το πώς και πού μπορούν να υποβάλλονται αιτήσεις για πρόσβαση σε έγγραφα.»

8. Τέλος, το άρθρο 10 ρυθμίζει τις πρακτικές λεπτομέρειες της πραγματικής προσβάσεως στα έγγραφα, αφ' ης έχει γίνει δεκτή η σχετική αίτηση. Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, «[η] πρόσβαση στα έγγραφα ασκείται είτε με επιτόπια εξέταση, είτε με χορήγηση αντιγράφου, συμπεριλαμβανομένου, εφόσον διατίθεται, του ηλεκτρονικού αντιγράφου, ανάλογα με την προτίμηση του αιτούντος […]». Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 3, «[τ]α έγγραφα χορηγούνται σε υπάρχουσα διατύπωση και μορφή (μεταξύ άλλων ηλεκτρονικά ή σε εναλλακτική μορφή όπως σύστημα Braille, με μεγάλα τυπογραφικά στοιχεία ή σε ταινία μαγνητοφώνου) λαμβάνοντας πλήρως υπόψη την προτίμηση του αιτούντος».

III – Πραγματικά περιστατικά και ένδικη διαδικασία

9. Ο R. Typke είναι μέλος του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έλαβε μέρος στις προκριματικές δοκιμασίες δύο διαγωνισμών της EPSO για την πρόσληψη υπαλλήλων των βαθμών AD5 και AD7. Αφού πληροφορήθηκε τα αποτελέσματά του, ο αναιρεσείων υπέβαλε στην EPSO δύο διαδοχικές αιτήσεις με τις οποίες ζήτησε να του δοθεί πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα προκειμένου να εξακριβώσει αν οι δοκιμασίες στις οποίες υπεβλήθη είχαν οργανωθεί με τρόπο που συνάδει με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Ειδικότερα, ο αναιρεσείων είχε την υποψία ότι μεταφραστικά λάθη είχαν ενδεχομένως δυσμενή αποτελέσματα εις βάρος των υποψηφίων ορισμένων γλωσσικών ομάδων.

10. Με την πρώτη του αίτηση (διαδικασία Gestdem 2012/3258), ο αναιρεσείων ζήτησε πρόσβαση σε έναν «πίνακα» που περιείχε σειρά ανωνύμων στοιχείων σχετικών με τις δοκιμασίες στις οποίες είχαν υποβληθεί περίπου 45 000 υποψήφιοι. Ο πίνακας αυτός θα περιείχε πληροφορίες με τη μορφή κωδικών για κάθε υποψήφιο συνδέουσες τον υποψήφιο με τις ερωτήσεις που αυτός ή αυτή είχαν κληθεί να απαντήσουν, κωδικών για κάθε υποβληθείσα ερώτηση, χωρίς να αποκαλύπτεται το περιεχόμενο αυτής, πληροφορίες για το είδος της ερωτήσεως, για τη γλώσσα στην οποία υποβλήθηκε κάθε ερώτηση σε κάθε υποψήφιο, και, τέλος, για τον χρόνο τον οποίο αφιέρωσε κάθε υποψήφιος για να απαντήσει σε κάθε ερώτηση.

11. Έξι μήνες αργότερα, με τη δεύτερη αίτησή του (διαδικασία Gestdem 2013/0068), ο αναιρεσείων δεν ζήτησε να του δοθεί πίνακας περιέχων όλες τις αιτηθείσες πληροφορίες. Αντ' αυτού, ζήτησε να του δοθεί πρόσβαση σε τμήματα υφισταμένων εγγράφων υπό ηλεκτρονική μορφή που θα περιείχαν τις ίδιες πληροφορίες με αυτές που αφορούσε η πρώτη του αίτηση, και που έδειχναν επίσης το επίπεδο δυσκολίας κάθε ερωτήσεως που είχε υποβληθεί σε κάθε υποψήφιο.

12. Όσον αφορά την πρώτη διαδικασία, η EPSO απέρριψε την αρχική αίτηση στις 9 Αυγούστου 2012. Η EPSO αναγνώρισε ότι είχε στην κατοχή της τις εν λόγω πληροφορίες. Ωστόσο, δήλωσε ότι το ζητηθέν έγγραφο δεν υφίστατο. Κατόπιν αυτού, ο αναιρεσείων υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1049/2001, επιβεβαιωτική αίτηση, καλώντας το θεσμικό όργανο να επανεξετάσει τη θέση του. Η γενική γραμματεία της Επιτροπής επιβεβαίωσε κατ' ουσίαν την άποψη της EPSO. Εξήγησε ότι ο κανονισμός 1049/2001 δεν υποχρέωνε την EPSO να προβεί σε πράξεις πληροφορικής προκειμένου να αντλήσει πληροφορίες αποθηκευμένες σε διάφορες βάσεις δεδομένων.

13. Όσον αφορά την δεύτερη διαδικασία, η EPSO δεν απάντησε στην δεύτερη αίτηση που υπέβαλε ο αναιρεσείων. Κατόπιν αυτού, ο αναιρεσείων υπέβαλε επιβεβαιωτική αίτηση ενώπιον της Επιτροπής.

14. Με απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 2013 (στο εξής: πρώτη επίδικη απόφαση), η Επιτροπή απέρριψε την επιβεβαιωτική αίτηση στην πρώτη διαδικασία για τους εξής λόγους: πρώτον, το ζητηθέν έγγραφο δεν υφίστατο. Η κατάρτιση του ζητηθέντος πίνακα θα απαιτούσε όχι μόνο την άντληση πληροφοριών αφορωσών δεκάδες χιλιάδες σχετικές δοκιμασίες από διάφορες βάσεις δεδομένων, αλλά και πληροφοριών από άλλες βάσεις δεδομένων, όπως η γενική βάση δεδομένων των ερωτήσεων. Δεύτερον, η παροχή προσβάσεως σε τέτοιο έγγραφο θα συνεπαγόταν εξαιρετικά μεγάλο φόρτο εργασίας διοικητικής φύσεως.

15. Ένα μήνα αργότερα, με έγγραφο της 13ης Μαρτίου 2013, η Επιτροπή εξέδωσε την «δεύτερη προσβαλλόμενη απόφαση». Στο έγγραφο αυτό, η Επιτροπή παρέλειψε να ασχοληθεί με την ουσία της δεύτερης επιβεβαιωτικής αιτήσεως. Κατά συνέπεια, ο αναιρεσείων ερμήνευσε το έγγραφο, στηριζόμενος στο άρθρο 8, παράγραφος 3, του κανονισμού, ως αρνητική απάντηση στην επιβεβαιωτική αίτησή του στη δεύτερη διαδικασία. Η Επιτροπή εξέδωσε στη συνέχεια, εκπροθέσμως, και ρητή αρνητική απάντηση στη διαδικασία αυτή, στις 27 Μαΐου 2013.

IV – Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

16. Με την προσφυγή που άσκησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ο R. Typke ζήτησε την ακύρωση της πρώτης και της δεύτερης επίδικης αποφάσεως για τον λόγο ότι οι εν λόγω αποφάσεις εκδόθηκαν κατά παράβαση του κανονισμού 1049/2001. Η Επιτροπή ζήτησε από το Γενικό Δικαστήριο να αποφανθεί ότι, λαμβανομένης υπόψη της εκδόσεως της ρητής απορριπτικής αποφάσεως της 27ης Μαΐου 2013, στη δεύτερη διαδικασία, παρείλκε η έκδοση αποφάσεως επί της προσφυγής καθόσον αυτή αφορούσε την ακύρωση της δεύτερης επίδικης αποφάσεως. Η Επιτροπή ζήτησε επίσης από το Γενικό Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή καθόσον αφορούσε την πρώτη επίδικη απόφαση.

17. Το Γενικό Δικαστήριο έκανε δεκτά τα επιχειρήματα της Επιτροπής[3]. Απεφάνθη ότι παρείλκε η έκδοση αποφάσεως ως προς το αίτημα της προσφυγής περί ακυρώσεως της σιωπηρής αποφάσεως αρνήσεως προσβάσεως στη δεύτερη διαδικασία (σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), απέρριψε την προσφυγή ως προς την πρώτη επίδικη απόφαση (σημείο 2) και καταδίκασε τον R. Typke στα δικαστικά έξοδα (σημείο 3). Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, ιδίως, ότι το ζητηθέν στην πρώτη διαδικασία έγγραφο δεν ήταν υφιστάμενο έγγραφο στο οποίο ήταν δυνατό να ζητηθεί πρόσβαση σύμφωνα με τον κανονισμό 1049/2001.

18. Ενώπιον του Δικαστηρίου, ο αναιρεσείων διατείνεται ότι τα σημεία 2 και 3 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να αναιρεθούν. Υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και παραμόρφωσε το σαφές περιεχόμενο των αποδεικτικών στοιχείων, δεχόμενο ότι ο αναιρεσείων δεν είχε ζητήσει πρόσβαση σε υπάρχοντα έγγραφα στην πρώτη διαδικασία. Επιπλέον, ο αναιρεσείων ζητεί την ακύρωση της αποφάσεως την οποία εξέδωσε η γενική γραμματεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην πρώτη διαδικασία (Gestdem 2012/3258).

19. Στο επίκεντρο της παρούσης αναιρέσεως βρίσκεται η προβαλλόμενη πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την ερμηνεία του όρου «υφιστάμενο έγγραφο» προκειμένου για ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων. Συναφώς, ο αναιρεσείων προβάλλει έναν και μόνο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος έχει δύο αλληλένδετα σκέλη.

20. Πρώτον, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε κατά την ερμηνεία του κανονισμού 1049/2001, ιδίως των άρθρων 3, στοιχείο α′, και 4, παράγραφος 6, του κανονισμού αυτού. Θεώρησε, εσφαλμένως, ότι η εφαρμογή των διατάξεων αυτών σε σχεσιακές βάσεις δεδομένων απαιτεί διάκριση μεταξύ της μερικής προσβάσεως σε έγγραφα αποθηκευμένα σε σχεσιακή βάση δεδομένων αφενός και της απλής προσβάσεως σε πληροφορίες που περιέχονται σε τέτοια βάση δεδομένων αφετέρου.

21. Δεύτερον, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε δεχόμενο ότι η αίτηση του αναιρεσείοντος δεν αφορούσε υφιστάμενο, αλλά νέο έγγραφο και ότι, σε κάθε περίπτωση, η εν λόγω αίτηση δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Ο αναιρεσείων υποστηρίζει ιδίως ότι ο ζητηθείς συνδυασμός δεδομένων ισοδυναμεί με έγγραφο, κατά την έννοια του κανονισμού, καθόσον μπορεί να ληφθεί με αναζήτηση στη βάση δεδομένων, διά της χρήσεως των εργαλείων αναζητήσεως που είναι διαθέσιμα για την εν λόγω βάση δεδομένων. Ο κανονισμός δεν αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του την αίτηση για πρόσβαση σε μια σχεσιακή βάση δεδομένων η οποία απαιτεί τη διατύπωση ερωτήσεων σε δομημένη γλώσσα αναζητήσεων (SQL) που δεν έχουν προγραμματιστεί προηγουμένως ή δεν χρησιμοποιούνταν τακτικά στο παρελθόν από το ερωτώμενο θεσμικό όργανο σε σχέση με την επίμαχη βάση δεδομένων. Επιπλέον, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση θίγει την *πρακτική αποτελεσματικότητα* του κανονισμού. Η πρόσβαση περιορίζεται ουσιαστικά στα δεδομένα που η EPSO έχει ex ante αποφασίσει να γνωστοποιήσει στο κοινό. Με τη λογική αυτή, ένα θεσμικό όργανο θα μπορούσε ακόμη και να αποκλείει εσκεμμένως την πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων.

22. Στην αντίκρουσή της, η Επιτροπή υποστηρίζει ιδίως ότι το Γενικό Δικαστήριο εφήρμοσε ορθώς την έννοια του «υφισταμένου εγγράφου». Μόνο τα αποτελέσματα προδιατυπωμένων ερωτήσεων SQL μπορούν να θεωρούνται ως υφιστάμενα έγγραφα. Το ζητηθέν έγγραφο, για το οποίο απαιτείται η σύνταξη νέων ερωτήσεων SQL, δεν μπορεί να ανακτηθεί από βάση δεδομένων μέσω απλής ή συνήθους αναζητήσεως κατά την έννοια της αποφάσεως Dufour[4]. Περαιτέρω, δεν υπονομεύεται η πρακτική αποτελεσματικότητα του κανονισμού, αφού σκοπός του εν λόγω κανονισμού δεν είναι να εξυπηρετεί τις γενικές ανάγκες πληροφορήσεως των πολιτών. Κατά την Επιτροπή, ο αναιρεσείων δεν

3 — Απόφαση της 2ας Ιουλίου 2015, Typke κατά Επιτροπής (T-214/13, EU:T:2015:448).

4 — Απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2011, Dufour κατά ΕΚΤ (T-436/09, EU:T:2011:634, σκέψη 153).

προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να μπορεί να συναχθεί ότι η Επιτροπή προέβη ποτέ εσκεμμένως σε διαγραφή δηλώσεων SQL ώστε να αποκρύψει κάποιο έγγραφο. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει τον αναιρεσείοντα στα δικαστικά έξοδα.

V – Εκτίμηση

23. Οι προτάσεις που θα αναπτύξω στη συνέχεια είναι διαρθρωμένες ως εξής. Πρώτον, θα εξετάσω την έννοια του «εγγράφου» στο πλαίσιο των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων για τις ανάγκες ερμηνείας του κανονισμού 1049/2001 (τμήμα Α). Δεύτερον, θα αναλύσω σε τι συνίσταται, εντός του αυτού πλαισίου, ένα «υφιστάμενο» έγγραφο, σε σχέση με τη δημιουργία ενός «νέου» εγγράφου (τμήμα Β). Τρίτον, αναφερόμενος στην υπό κρίσιν υπόθεση, θα εξετάσω αν ο πίνακας τον οποίο ζητεί ο αναιρεσείων μπορεί να χαρακτηριστεί ως «υφιστάμενο έγγραφο» (τμήμα Γ).

Α – *Η έννοια του εγγράφου και οι διαδικασίες προσβάσεως κατά την ψηφιακή εποχή*

24. Ο κανονισμός 1049/2001 αποτελεί έκφραση της αρχής της ανοικτής λήψεως αποφάσεων που καθιερώνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, ΣΕΕ[5]. Έχει ως σκοπό να παράσχει στο κοινό το δικαίωμα μιας όσο το δυνατόν ευρύτερης προσβάσεως στα έγγραφα[6] προκειμένου να αυξήσει τη διαφάνεια των δραστηριοτήτων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, εξασφαλίζοντας στα όργανα αυτά μεγαλύτερη νομιμότητα και υπευθυνότητα έναντι των πολιτών[7].

25. Για την επίτευξη των στόχων αυτών, ο νομοθέτης υιοθέτησε έναν ευρύτατο ορισμό της εννοίας του «εγγράφου» στο άρθρο 3, στοιχείο α', του κανονισμού. Κατά την εν λόγω διάταξη, ως «"έγγραφο" νοείται οποιοδήποτε περιεχόμενο ανεξάρτητα από το χρησιμοποιηθέν υπόθεμα (γραμμένο σε χαρτί ή αποθηκευμένο υπό ηλεκτρονική μορφή, ή με ηχητική, οπτική ή οπτικοακουστική εγγραφή) που αφορά τις πολιτικές, τις δράσεις και τις αποφάσεις αρμοδιότητας του θεσμικού οργάνου».

26. Από τον ευρύτατο αυτό ορισμό συνάγεται ότι έγγραφο μπορεί να αποτελεί: *οποιοδήποτε* περιεχόμενο, σε *οποιοδήποτε* υπόθεμα, σχετικό με *οποιαδήποτε* δραστηριότητα των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

27. Κατ' αναλογίαν, ομοίως ευρύς ορισμός της εννοίας του «εγγράφου» απαντά στην οδηγία 2003/98/ΕΚ[8]. Στο άρθρο 2, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας, ως «έγγραφο» ορίζεται «κάθε περιεχόμενο, ανεξάρτητα από το χρησιμοποιηθέν υπόθεμα (γραμμένο σε χαρτί ή αποθηκευμένο υπό ηλεκτρονική μορφή ή με ηχητική, οπτική ή οπτικοακουστική εγγραφή)» ή κάθε τμήμα τέτοιου περιεχομένου. Η αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας αυτής προσθέτει ότι «έγγραφο» μπορεί να αποτελεί «κάθε αποτύπωση πράξεων, γεγονότων ή πληροφοριών –και κάθε συλλογή τέτοιων πράξεων, γεγονότων ή πληροφοριών– σε οποιοδήποτε μέσο (γραπτώς σε χαρτί ή σε ηλεκτρονική μορφή ή ως ηχητική, οπτική ή οπτικοακουστική εγγραφή), που έχουν στην κατοχή τους φορείς του δημόσιου τομέα».

28. Επομένως, σχεδόν οτιδήποτε, οποιοδήποτε δεδομένο, σύνολο δεδομένων ή δέσμη πληροφοριών μπορεί να χαρακτηριστεί ως έγγραφο για τους σκοπούς εφαρμογής του κανονισμού 1049/2001.

5 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 1, όπως ερμηνεύθηκε στην απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, Σουηδία κατά MyTravel και Επιτροπής (C-506/08 P, EU:C:2011:496, σκέψη 72).

6 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 4, όπως ερμηνεύθηκε, για παράδειγμα, στην απόφαση της 1ης Ιουλίου 2008, Σουηδία και Turco κατά Συμβουλίου (C-39/05 P και C-52/05 P, EU:C:2008:374, σκέψη 33), και της 21ης Σεπτεμβρίου 2010, Σουηδία κ.λπ. κατά API και Επιτροπής (C-514/07 P, C-528/07 P και C-532/07 P, EU:C:2010:541, σκέψη 69).

7 — Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 2 και 3. Βλ. επίσης, για παράδειγμα, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2007, Σουηδία κατά Επιτροπής (C-64/05 P, EU:C:2007:802, σκέψη 54).

8 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Νοεμβρίου 2003, για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα (ΕΕ 2003, L 345, σ. 90), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/37/ΕΕ (ΕΕ 2013, L 175, σ. 1).

29. Ωστόσο, παρά το ομολογουμένως ευρύ περιεχόμενο της εννοίας του «εγγράφου», το πραγματικό της νόημα είναι μάλλον ασαφές προκειμένου για ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και/ή τα έγγραφα που περιέχονται σε αυτές τις βάσεις δεδομένων. Καλύπτει άραγε κάθε είδους δεδομένα που είναι κωδικοποιημένα σε μια βάση δεδομένων; Πρέπει να παρέχεται πρόσβαση σε κάθε συνδυασμό δεδομένων που είναι δυνατό να ανακτηθεί από βάσεις δεδομένων, μετά από πολύπλοκες αναζητήσεις;

30. Με εξαίρεση μία απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου [9], οι μέχρι σήμερα εκδοθείσες αποφάσεις των δικαστηρίων της Ένωσης παρέχουν περιορισμένες ενδείξεις σχετικά με πώς πρέπει να ορίζεται η έννοια του «εγγράφου» στο πλαίσιο των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων. Ωστόσο, λαμβάνοντας ως βάση τις χρήσιμες ενδείξεις που παρέχει η εν λόγω απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου καθώς και το γράμμα και το πνεύμα του κανονισμού, προτείνω να γίνει δεκτό ότι τρείς τουλάχιστον κατηγορίες πληροφοριών που περιέχονται σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων μπορούν να χαρακτηριστούν ως «έγγραφα» για τους σκοπούς του κανονισμού 1049/2001:

— μεμονωμένες εγγραφές που απαρτίζουν ατομικώς προσδιορίσιμη σημασιολογική ενότητα στο εσωτερικό μιας ευρύτερης βάσεως δεδομένων ή συνόλου δεδομένων, ή

— μη επεξεργασμένα στοιχεία που περιέχονται σε βάση δεδομένων, σε σύνολο δεδομένων ή σε καθορισμένο τμήμα αυτών, ή

— ολόκληρη η βάση δεδομένων ή το σύνολο δεδομένων.

31. Γενικώς, οποιαδήποτε από τις τρεις ανωτέρω κατηγορίες ή και οι τρεις είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στον ορισμό των εγγράφων κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο α′, του κανονισμού. Το αν θα χαρακτηριστούν ως «έγγραφα» σε συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορεί να κριθεί in abstracto. Θα εξαρτηθεί από σειρά παραγόντων, ιδίως από το συγκεκριμένο είδος και τη δομή της συγκεκριμένης βάσεως δεδομένων και τη διατύπωση της σχετικής αιτήσεως στην εκάστοτε περίπτωση. Υπάρχει, βεβαίως, τεράστια διαφορά μεταξύ, αφενός, ενός απλού λογιστικού φύλλου περιέχοντος δύο στήλες δέκα γραμμών όπου αναγράφονται κάποιοι αριθμοί και, αφετέρου, μίας πολύπλοκης σχεσιακής βάσεως δεδομένων με εκτεταμένο προγραμματισμό κώδικα, αναγκαίο για την οργάνωση των μη επεξεργασμένων στοιχείων, ο οποίος λειτουργεί ενδεχομένως σε πλείονες υπολογιστές.

32. Ωστόσο, είναι αναγκαίες κάποιες γενικές επισημάνσεις προκειμένου να τοποθετηθεί αυτή η ευρύτατη (εκ πρώτης όψεως τουλάχιστον) έννοια του «εγγράφου» που σχετίζεται με τις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων στο προσιδιάζον σ' αυτήν πλαίσιο.

33. Είναι σαφές ότι το γεγονός ότι μια συλλογή πληροφοριών έχει την ιδιότητα του «*εγγράφου*» με βάση τον κανονισμό δεν σημαίνει αυτομάτως ότι υφίσταται και δικαίωμα *προσβάσεως* στο έγγραφο αυτό. Δεν χωρεί επίσης αμφιβολία ότι η πρόσβαση σε έγγραφα μπορεί να περιορίζεται νομίμως για ουσιαστικούς ή για πρακτικούς λόγους. Επιπλέον, τα δύο αυτά είδη λόγων δεν αποκλείονται αμοιβαίως.

34. Αφενός, η πρόσβαση μπορεί να περιορίζεται ή ακόμη και να απαγορεύεται για ουσιαστικούς λόγους. Το άρθρο 4 του κανονισμού απαριθμεί τους λόγους αυτούς. Αποτελούν νόμιμες εξαιρέσεις από τον κανόνα της (πλήρους) προσβάσεως σε έγγραφα. Οι οφειλόμενες σε ουσιαστικούς λόγους εξαιρέσεις αυτές συνδέονται με σειρά υπέρτερων συμφερόντων ή αξιών, όπως είναι το δημόσιο συμφέρον [10], η ιδιωτική ζωή και η ακεραιότητα του ατόμου και η προστασία των προσωπικών δεδομένων [11] καθώς και των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας [12].

9 — Βλ. απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2011, Dufour κατά ΕΚΤ (T-436/09, EU:T:2011:634).

10 — Βλ. άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού.

11 — Βλ. άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β′, του κανονισμού.

12 — Βλ. άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού.

35. Ωστόσο, πρέπει να καταστεί σαφές ότι η ύπαρξη μιας τέτοιας εξαιρέσεως σε μια συγκεκριμένη περίπτωση ουδόλως επηρεάζει τον ορισμό της εννοίας του «εγγράφου» αυτόν καθαυτόν. Τούτο αντανακλάται ιδίως στο γεγονός ότι η διαδικασία για την επίτευξη προσβάσεως σε έγγραφα απαρτίζεται από δύο χωριστά μεταξύ τους στάδια που αποτελούν αντικείμενο αυτοτελούς εκτιμήσεως το καθένα[13]. Πρώτον, υφίσταται όντως έγγραφο κατά την έννοια του άρθρου 3, στοιχείο α′, του κανονισμού; Δεύτερον, υπάρχουν μήπως ουσιαστικοί λόγοι δικαιολογούντες περιορισμό ή απαγόρευση προσβάσεως; Οι εξαιρέσεις διακρίνονται από τους ορισμούς. Η ύπαρξη ενδεχομένων εξαιρέσεων δεν πρέπει να στενεύει το περιεχόμενο της εννοίας του «εγγράφου». Με άλλα λόγια, η αντιστροφή του συλλογισμού δεν επιτρέπεται: το γεγονός ότι ένα τμήμα ή το σύνολο του εγγράφου ενδέχεται να μην είναι προσβάσιμο λόγω εφαρμογής οποιασδήποτε από τις εξαιρέσεις του άρθρου 4 δεν σημαίνει ότι δεν υφίσταται «έγγραφο».

36. Αφετέρου, η πρόσβαση σε «έγγραφο» μπορεί να είναι περιορισμένη για πρακτικούς λόγους. Θα αναφερθώ σε τρείς από αυτούς στη συνέχεια, αφού έχουν ιδιαίτερη σημασία για την πρόσβαση σε ηλεκτρονικά έγγραφα.

37. Πρώτον, η πρόσβαση προϋποθέτει την υποβολή αιτήσεως διατυπωμένης με ακρίβεια. Γενικώς, εναπόκειται στον αιτούντα να προσδιορίσει ακριβώς ποιό «έγγραφο» επιθυμεί να του γνωστοποιηθεί. Η απαίτηση αυτή προκύπτει από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού. Σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις, οι αιτήσεις για πρόσβαση σε ένα έγγραφο πρέπει να διατυπώνονται «με επαρκή ακρίβεια ούτως ώστε το θεσμικό όργανο να μπορέσει να προσδιορίσει το έγγραφο […] Εάν η αίτηση δεν είναι επαρκώς σαφής, το θεσμικό όργανο ζητεί από τον αιτούντα να διευκρινίσει την αίτησή του βοηθώντας τον, π.χ. παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με τη χρήση του δημόσιου μητρώου εγγράφων».

38. Είναι προφανές ότι η απαίτηση περί ακριβούς διατυπώσεως ενδέχεται να δημιουργεί πρακτικά προβλήματα σε περιπτώσεις όπου ο αιτών ζητεί πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων ή σε μη επεξεργασμένα στοιχεία χωρίς να γνωρίζει την ακριβή οργάνωση της βάσεως δεδομένων για την οποία πρόκειται. Σε τέτοιες περιπτώσεις, θα πρέπει ίσως να δίδεται μεγαλύτερο βάρος στην απαίτηση του άρθρου 6, παράγραφος 2, η οποία προβλέπει ότι το θεσμικό όργανο παρέχει εύλογη βοήθεια στον αιτούντα ώστε αυτός να διευκρινίσει την αίτησή του. Σε κάθε περίπτωση, τίποτα δεν εμποδίζει τον ίδιο αιτούντα να υποβάλει νέα αίτηση για πρόσβαση σε έγγραφα, έχοντας αποκτήσει καλύτερη γνώση της διαρθρώσεως της βάσεως δεδομένων, μετά από μία ή περισσότερες προηγούμενες απορρίψεις.

39. Δεύτερον, το μέγεθος του εγγράφου δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά τον χαρακτηρισμό του ως «εγγράφου». Μπορεί, ωστόσο, να επηρεάσει τους τρόπους με τους οποίους παρέχεται η πρόσβαση. Αυτό συνάγεται από το άρθρο 6, παράγραφος 3, καθώς επίσης και από το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1049/2001. Το πρώτο ορίζει ότι το ενδιαφερόμενο θεσμικό όργανο μπορεί να συνεννοηθεί ανεπισήμως με τον αιτούντα για να βρεθεί μια λογική λύση[14], στην περίπτωση που η αίτηση αφορά πολύ ογκώδες έγγραφο ή πολύ μεγάλο αριθμό εγγράφων. Το δεύτερο παραθέτει σειρά μεθόδων με τις οποίες μπορεί να δοθεί πρόσβαση σε έγγραφα, όπως η επιτόπια εξέταση (προκειμένου, μάλλον, για εκτεταμένα ή ευαίσθητου περιεχομένου έγγραφα).

40. Αμφότερες οι διατάξεις καθιστούν επίσης σαφές ότι ο κανονισμός 1049/2001 αφορά το δικαίωμα για *πρόσβαση* σε έγγραφα, αλλά όχι απαραίτητα το δικαίωμα *λήψεως* αντιγράφων εγγράφων. Και οι δύο διατάξεις έχουν μεγάλη σημασία για τα ηλεκτρονικά έγγραφα, σε σχέση με τα οποία ένα μέρος των «φυσικών» περιορισμών ως προς το τι ποσότητα εγγράφων μπορεί ευλόγως να ζητηθεί[15]

13 — Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 2014, Strack κατά Επιτροπής (C-127/13 P, EU:C:2014:2250, σκέψη 40), και της 1ης Ιουλίου 2008, Σουηδία και Turco κατά Συμβουλίου (C-39/05 P και C-52/05 P, EU:C:2008:374, σκέψεις 35 και 36).

14 — Η λύση αυτή μπορεί να αφορά μόνο το περιεχόμενο ή τον αριθμό των εγγράφων για τα οποία υποβλήθηκε η αίτηση. Βλ. απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2014, Strack κατά Επιτροπής (C-127/13 P, EU:C:2014:2250, σκέψη 26).

15 — Βλ. τελευταία περίοδο του άρθρου 10, παράγραφος 1, του κανονισμού, όπου προβλέπεται ότι αντίγραφα με *λιγότερες* από 20 σελίδες Α4 είναι δωρεάν.

καθίστανται σε μεγάλο βαθμό άνευ αντικειμένου. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι μερικοί εύλογοι και ανάλογοι προς τον επιδιωκόμενο σκοπό περιορισμοί είναι δυνατό να επιβληθούν όσον αφορά την ποσότητα των αντιγράφων ηλεκτρονικών εγγράφων που μπορούν να ζητηθούν από τη δημόσια διοίκηση.

41. Τρίτον, η διοικητική επιβάρυνση που συνοδεύει την παροχή προσβάσεως σε έγγραφα μπορεί επίσης να αποτελεί στοιχείο που ασκεί επιρροή. Τα θεσμικά όργανα πρέπει να μεριμνούν ώστε να παρέχεται κάποιο είδος προσβάσεως σε «έγγραφο» καλυπτόμενο από τον κανονισμό 1049/2001 εκτός εάν, σε πραγματικά εξαιρετικές περιπτώσεις, ο φόρτος εργασίας που αυτή συνεπάγεται είναι δυσανάλογος[16]. Τα θεσμικά όργανα μπορούν να σταθμίσουν το συμφέρον του αιτούντος για πρόσβαση έναντι του φόρτου εργασίας που συνεπάγεται η διεκπεραίωση της αιτήσεως για πρόσβαση προκειμένου να διασφαλίσουν την τήρηση της αρχής της χρηστής διοικήσεως[17].

Β – Υφιστάμενο έγγραφο

42. Στο πλαίσιο του κανονισμού 1049/2001, η έννοια του «εγγράφου», στην οποία περιλαμβάνονται τα έγγραφα σε ηλεκτρονική μορφή, είναι ευρεία. Ωστόσο, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι δικαίωμα προσβάσεως σε «έγγραφα» τα οποία έχει στην κατοχή του ένα θεσμικό όργανο υπάρχει μόνο προκειμένου για *υφιστάμενα* έγγραφα που έχει στην κατοχή του το οικείο θεσμικό όργανο[18].

43. Ο περιορισμός του δικαιώματος προσβάσεως μόνο στα «υφιστάμενα έγγραφα» προκύπτει σαφώς τόσο από το γράμμα όσο και από το πνεύμα του κανονισμού. Όσον αφορά το γράμμα του κανονισμού, το άρθρο 6, παράγραφος 1, αυτού απαιτεί από τον αιτούντα να προσδιορίσει με ακρίβεια ποιο έγγραφο αναζητεί ούτως ώστε «το θεσμικό όργανο να μπορέσει *να προσδιορίσει το έγγραφο*»[19]. Ομοίως, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 3, «τα έγγραφα χορηγούνται σε *υπάρχουσα διατύπωση και μορφή*»[20]. Η διατύπωση των διατάξεων αυτών καθιστά σαφές ότι το δικαίωμα προσβάσεως σε έγγραφα περιορίζεται σε *υφιστάμενα* έγγραφα.

44. Όσον αφορά το πνεύμα του κανονισμού, σκοπό έχει να καθιερώσει περισσότερη διαφάνεια. Η διαφάνεια απαιτεί να παρέχουν τα θεσμικά όργανα πρόσβαση σε έγγραφα τα οποία έχουν στα αρχεία τους. Όπως ανέφερε η Επιτροπή στο πλαίσιο της υπό κρίσιν υποθέσεως, το όλο νόημα της διαφάνειας είναι να περιέλθει ο πολίτης στην ίδια θέση με τους υπαλλήλους θεσμικών οργάνων. Κατά συνέπεια, τόσο οι πολίτες όσο και οι υπάλληλοι έχουν, κατ' αρχήν, δικαίωμα προσβάσεως στα ίδια έγγραφα. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι ένας πολίτης μπορεί να αναγνώσει τα ίδια αρχεία και έγγραφα όπως ένας υπάλληλος που εργάζεται στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε σε χαρτί είτε στην οθόνη, με επιτόπια εξέταση ή εξ αποστάσεως. Αντίστροφα, ο κανονισμός δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υποχρεώνει τα θεσμικά όργανα να αρχίσουν να παράγουν έγγραφα τα οποία δεν έχουν ήδη στην διάθεσή τους.

45. Ωστόσο, η διάκριση μεταξύ «υφισταμένου» και «νέου» εγγράφου είναι πιο συγκεχυμένη όταν πρόκειται για ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων. Όταν η συζήτηση αφορά χαρτί, το αν ένα συγκεκριμένο κείμενο ή μέρος αυτού έχει ήδη καταγραφεί κάπου ή όχι μπορεί να παρουσιάζει κάποτε δυσκολίες όσον αφορά την απόδειξη, αλλά αυτό δεν συμβαίνει αφ' ης στιγμής διαπιστωθεί ότι το εν λόγω έγγραφο υφίσταται στην υλική του μορφή. Εντούτοις, προκειμένου για ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, ο όρος «υφιστάμενο έγγραφο» είναι δυσκολότερο να γίνει αντιληπτός. Ανάλογα με τη δομή και την εσωτερική οργάνωση μιας ηλεκτρονικής βάσεως δεδομένων, είναι δυνατό να αντληθεί από αυτήν μεγάλος αριθμός πληροφοριών, συχνά με ελάχιστη προσπάθεια. Όπως όταν κοιτάζει

16 — Απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2014, Strack κατά Επιτροπής (C-127/13 P, EU:C:2014:2250, σκέψη 28).

17 — Απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2014, Strack κατά Επιτροπής (C-127/13 P, EU:C:2014:2250, σκέψη 27).

18 — Βλ. απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2014, Strack κατά Επιτροπής (C-127/13 P, EU:C:2014:2250).

19 — Η υπογράμμιση δική μου.

20 — Η υπογράμμιση δική μου.

κανείς μέσα σε καλειδοσκόπιο, μια μικρή περιστροφική κίνηση (μια εντολή ή ένα κλικ) μπορεί να αλλάξει τελείως την εικόνα. Ωστόσο, το ερώτημα είναι: υφίστατο το συγκεκριμένο αυτό «έγγραφο», με τη συγκεκριμένη διαμόρφωση δεδομένων, ακόμη και πριν από το κλικ, οπότε συνιστά «υφιστάμενο έγγραφο», στο οποίο δικαιούται να έχει πρόσβαση ο αιτών, ή δημιουργείται αντίθετα ένα «νέο έγγραφο» με το κλικ αυτό, στο οποίο ο αιτών δεν έχει δικαίωμα προσβάσεως;

46. Χωρίς να θέλω να εμπλακώ επί του παρόντος σε βαθυστόχαστες οντολογικής φύσεως συζητήσεις για το είναι και την ύπαρξη, είναι ίσως σαφές ότι μπροστά σε ένα τόσο διαφοροποιημένο τεχνολογικό περιβάλλον, μια *στατική* διάκριση ανάμεσα σε «υφιστάμενα» και σε «νέα» έγγραφα, που έχει τις ρίζες της στον υλικό κόσμο του χαρτιού, δεν είναι ίσως πολύ χρήσιμη. Ένα έγγραφο που μπορεί να δημιουργηθεί πολύ εύκολα από μια βάση δεδομένων μπορεί, κατά κυριολεξία, να μην είναι «υφιστάμενο» με αυτή τη συγκεκριμένη διαμόρφωση κατά τη στιγμή υποβολής της αιτήσεως για πρόσβαση. Ωστόσο, τα πρωτογενή δεδομένα που είναι αναγκαία για την δημιουργία του περιέχονται σε ένα ευρύτερο σύνολο δεδομένων. Επομένως, στο ειδικό πλαίσιο των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων, η ανάλυση που τροφοδοτεί τη διάκριση μεταξύ «υφισταμένων» και «νέων» εγγράφων θα έπρεπε ίσως να επικεντρωθεί στην εκτίμηση του βαθμού της *δυναμικής*, δημιουργικής πλευράς της διαδικασίας δημιουργίας του ζητουμένου εγγράφου.

47. Κατά τη γνώμη μου, η έννοια του «υφισταμένου εγγράφου» στο πλαίσιο των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων θα μπορούσε να οριοθετηθεί με δύο τρόπους: θετικά και αρνητικά. Ο θετικός ορισμός παρουσιάζει αναλογίες προς το ειδικής φύσεως δικαίωμα στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας[21]. Τούτο σημαίνει ότι, στο περιβάλλον των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων, ένα έγγραφο θα θεωρείται «νέο» εφόσον είναι το αποτέλεσμα *ουσιώδους επενδύσεως* η οποία επιφέρει αλλαγές στη βάση δεδομένων αυτή καθαυτή. Με άλλα λόγια, αν ο όγκος της εργασίας που απαιτείται για τη δημιουργία του ζητηθέντος εγγράφου υπό τη μορφή βάσεως δεδομένων ή συνόλου δεδομένων είναι τόσο σημαντικός, ώστε το προϊόν της εργασίας αυτής να συνιστά, de facto, διαφορετική και, συνεπώς, νέα βάση ή νέο σύνολο δεδομένων.

48. Το αν υφίσταται ή όχι τέτοια ουσιώδης επένδυση πρέπει να εκτιμάται κατά περίπτωση, με βάση τα εκάστοτε ειδικά πραγματικά περιστατικά. Ωστόσο, ως χαρακτηριστικά παραδείγματα θα μπορούσαν εδώ να αναφερθούν περιπτώσεις όπου, προκειμένου να δημιουργηθεί το ζητούμενο έγγραφο, χρειάζεται να προστεθούν στην υφιστάμενη βάση δεδομένων νέες τιμές (πεδία, δείκτες, κωδικοί κ.λπ.) που δεν περιέχονται ήδη στη βάση αυτή. Ή, προκειμένου να δημιουργηθεί το έγγραφο, είναι αναγκαίες πολύπλοκες αναζητήσεις και πράξεις, αφορώσες πλείονες βάσεις δεδομένων. Ή, ακόμη, η δημιουργία του ζητουμένου εγγράφου απαιτεί ουσιώδεις μεταβολές στη δομή αυτή καθαυτήν της βάσεως δεδομένων, όπως νέο προγραμματισμό κώδικα ή νέα ευρετηρίαση της βάσεως δεδομένων. Σε όλα αυτά τα παραδείγματα που δεν είναι ούτε εξαντλητικά ούτε αμοιβαίως αποκλειόμενα, φαίνεται ότι απαιτείται η δημιουργία ενός «νέου εγγράφου» προκειμένου να ικανοποιηθεί η αίτηση παροχής πληροφοριών.

49. Με βάση τον αρνητικό ορισμό, είναι απίθανο να συνιστά δημιουργία «νέου εγγράφου», κατά την έννοια του κανονισμού, η απλή διαγραφή ή το φιλτράρισμα (συμπεριλαμβανομένης της αποκρύψεως ονομάτων) ορισμένων από τα υφιστάμενα στοιχεία που περιέχονται στη βάση δεδομένων ή στο σύνολο δεδομένων. Και πάλι, θα εξαρτηθεί από την ακριβή δομή της βάσεως δεδομένων, αλλά πράξεις αυτού του είδους δεν είναι πιθανόν να απαιτούν κάποια ουσιώδη (διανοητική) επένδυση, συνεπώς δεν συνεπάγονται δημιουργία «νέου εγγράφου» αλλά απλώς την ανακατάταξη ενός ήδη υπάρχοντος εγγράφου.

21 — Βλ. οδηγία 96/9/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων (ΕΕ 1996, L 77, σ. 20). Ειδικότερα, κατά το άρθρο 7, «τα κράτη μέλη παρέχουν στον κατασκευαστή μιας βάσης δεδομένων το δικαίωμα να απαγορεύει την εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους, αξιολογούμενου ποιοτικά ή ποσοτικά, του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, εφόσον η απόκτηση, ο έλεγχος ή η παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης καταδεικνύουν ουσιώδη ποιοτική ή ποσοτική επένδυση». Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2004, Fixtures Marketing (C-338/02, EU:C:2004:696, σκέψεις 19 επ.), της 15ης Ιανουαρίου 2015, Ryanair (C-30/14, EU:C:2015:10, σκέψη 34), και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Innoweb (C-202/12, EU:C:2013:850, σκέψη 36).

50. Παραδείγματα στην κατηγορία αυτή που οριοθετείται από τον αρνητικό ορισμό αποτελούν, μεταξύ άλλων, συνήθεις ή τακτικές αναζητήσεις που μπορούν να διενεργηθούν με χρήση των εργαλείων αναζητήσεως που είναι διαθέσιμα για την οικεία βάση δεδομένων [22]. Ωστόσο, η διαγραφή ή το φιλτράρισμα μερικών από τα δεδομένα στο εσωτερικό υφιστάμενης βάσεως δεδομένων επίσης δεν ισοδυναμεί με τη δημιουργία «νέου εγγράφου». Η απόκρυψη των ονομάτων είναι, κατά τη γνώμη μου, κατ' εξοχήν κάποιου είδους πράξη φιλτραρίσματος ή διαγραφής. Πλην των περιπτώσεων όπου η πραγματοποίησή της απαιτεί δομικές αλλαγές της βάσεως δεδομένων, η απόκρυψη ονομάτων δεν δημιουργεί προστιθέμενη, αξία καθότι συνίσταται στην απλή αφαίρεση ορισμένων πληροφοριών από τη βάση δεδομένων.

51. Πρέπει να αναγνωριστεί με σαφή τρόπο, δίκην συμπεράσματος του κεφαλαίου αυτού των προτάσεων, ότι η ανωτέρω περιγραφείσα προσέγγιση προτείνει μια ευρύτερη ανάγνωση της εννοίας του «υφισταμένου εγγράφου» στο περιβάλλον των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων. Όπως εξήγησα προηγουμένως, οι λόγοι είναι τεχνικής φύσεως: σε αντίθεση με τον υλικό κόσμο του χαρτιού, στον κόσμο των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων μπορούν να γίνουν πολύ περισσότερα με μεγαλύτερη ευκολία. Συνεπώς, η έννοια του «υφισταμένου εγγράφου», ερμηνευόμενη στο περιβάλλον των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων, πρέπει να προσδιορίζεται με γνώμονα, όχι την στατική, υλική ύπαρξη ενός εγγράφου κατά τη στιγμή υποβολής της αιτήσεως, αλλά το εύρος της δημιουργικής διαδικασίας που απαιτείται για να δημιουργηθεί το ζητούμενο έγγραφο. Υπό τις συνθήκες αυτές, το κριτήριο της ουσιώδους επενδύσεως, στο περιβάλλον των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων, σημαίνει, στην πράξη και, ίσως, σε αντίθεση προς αυτό που σημαίνει στην καθημερινή γλώσσα, ότι η έννοια του «υφισταμένου εγγράφου» καλύπτει έγγραφα τα οποία δεν υπήρχαν μεν ως υλικά αντικείμενα με τη συγκεκριμένη μορφή ή διαμόρφωση κατά τον χρόνο που υποβλήθηκε η αίτηση προσβάσεως στην πληροφορία, η προετοιμασία τους όμως είναι ζήτημα μιας απλής μηχανικής ενέργειας.

Γ – Εφαρμογή στις περιστάσεις της υπό κρίσιν υποθέσεως

52. Υπό το φως των σκέψεων που προηγήθηκαν, θα στραφώ τώρα στο ζήτημα αν ο πίνακας που ζήτησε ο αναιρεσείων με την πρώτη, αρχική του αίτηση, που αποτελεί το αντικείμενο της υπό κρίσιν αιτήσεως αναιρέσεως, συνιστά «έγγραφο» κατά την έννοια του κανονισμού.

53. Όπως αναφέρει το Γενικό Δικαστήριο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση [23], ο R. Typke, στην πρώτη του αίτηση, ζήτησε ειδικά έναν πίνακα περιέχοντα τις εξής πληροφορίες:

— «έναν κωδικό για κάθε υποψήφιο, βάσει του οποίου δεν μπορεί να προσδιοριστεί ονομαστικώς ο υποψήφιος, αλλά τον συνδέει με τις ερωτήσεις στις οποίες πρέπει να απαντήσει·

— έναν κωδικό για κάθε υποβληθείσα ερώτηση, χωρίς ωστόσο να αποκαλύπτεται το περιεχόμενο της ερωτήσεως·

— την κατηγορία των ερωτήσεων στην οποία εμπίπτει κάθε υποβαλλόμενη ερώτηση, ήτοι ερώτηση κατανοήσεως κειμένου, κατανοήσεως αφηρημένων εννοιών, κατανοήσεως αριθμητικών υπολογισμών ή εκτιμήσεως συγκεκριμένης καταστάσεως·

— τη γλώσσα στην οποία υποβλήθηκε κάθε ερώτημα σε κάθε υποψήφιο·

— ένδειξη ενδεχόμενης ακυρώσεως ορισμένων ερωτήσεων·

22 — Κατά την έννοια της αποφάσεως της 26ης Οκτωβρίου 2011, Dufour κατά ΕΚΤ (T-436/09, EU:T:2011:634, σκέψεις 150 και 153).

23 — Βλ. απόφαση της 2ας Ιουλίου 2015, Typke κατά Επιτροπής (T-214/13, EU:T:2015:448, σκέψη 4).

— έναν κωδικό της αναμενόμενης απαντήσεως ο οποίος, χωρίς να αποκαλύπτει το περιεχόμενο της ερωτήσεως, έπρεπε να είναι ο ίδιος για τον ίδιο συνδυασμό ερωτήσεων και απαντήσεων· ο προσφεύγων διευκρίνισε, συναφώς, ότι, μολονότι οι αναμενόμενες απαντήσεις δεν παρουσιάστηκαν με την ίδια σειρά σε όλους τους υποψηφίους, έπρεπε να διασφαλίζεται ότι ο ίδιος κωδικός θα χρησιμοποιούνταν για κάθε αναμενόμενη απάντηση· ο προσφεύγων επισήμανε εξάλλου ότι, για ερωτήσεις εκτιμήσεως συγκεκριμένης καταστάσεως, έπρεπε να αναφερθεί το σύνολο της αναμενόμενης απαντήσεως, ήτοι η καλύτερη και η χειρότερη επιλογή·

— την απάντηση την οποία έδωσε κάθε υποψήφιος σε κάθε ερώτηση, λαμβανομένου εντούτοις υπόψη ότι ο προσφεύγων δεν είχε σκοπό να μάθει το περιεχόμενο των απαντήσεων, αλλά μόνο να προσδιορίσει τις ορθές ή λανθασμένες απαντήσεις που έδωσαν οι υποψήφιοι· ο προσφεύγων διευκρίνισε, συναφώς, αφενός, ότι έπρεπε να χρησιμοποιείται διαφορετικός κωδικός σε περίπτωση κατά την οποία ένας υποψήφιος δεν απάντησε σε μια ερώτηση, και, αφετέρου, ότι, όσον αφορά ερωτήσεις εκτιμήσεως συγκεκριμένης καταστάσεως, έπρεπε να δοθεί το σύνολο της απαντήσεως·

— τέλος, τον χρόνο τον οποίο αφιέρωσε κάθε υποψήφιος για να απαντήσει σε κάθε ερώτηση.»

54. Το Γενικό Δικαστήριο απεφάνθη ότι η παράδοση του ζητηθέντος πίνακα θα απαιτούσε τη δημιουργία ενός νέου εγγράφου. Η ικανοποίηση του αιτήματος του αναιρεσείοντος θα απαιτούσε «εργασία προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, ήτοι την εκπόνηση νέων ερωτήσεων SQL και, επομένως, τη δημιουργία νέου αποτελέσματος αναζητήσεως στη βάση δεδομένων [...]. Ωστόσο, [...] οι πράξεις τις οποίες συνεπάγεται η εν λόγω εργασία προγραμματισμού [...] δεν μπορούν να εξομοιωθούν με απλή ή συνήθη αναζήτηση στην οικεία βάση δεδομένων, η οποία πραγματοποιείται μέσω των εργαλείων αναζητήσεως που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή για τη βάση αυτή δεδομένων» [24].

55. Στην αίτησή του αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται κατ' ουσίαν ότι η εκπόνηση ειδικής ερωτήσεως αναζητήσεως SQL η οποία θα παρήγαγε το έγγραφο με μορφή πίνακα περιέχοντος όλες τις πληροφορίες που ζητήθηκαν ειδικά από τον ίδιο συνιστά απλή ή συνήθη αναζήτηση και συνεπώς δεν απαιτεί τη δημιουργία νέου εγγράφου.

56. Με βάση τα πραγματικά περιστατικά, όπως αυτά διαπιστώθηκαν από το Γενικό Δικαστήριο, σχετικά με το είδος των βάσεων δεδομένων που χρησιμοποιεί η Επιτροπή και τη συγκεκριμένη διατύπωση της πρώτης αιτήσεως που υπεβλήθη από τον αναιρεσείοντα, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι, προκειμένου να ικανοποιήσει το συγκεκριμένο αίτημα του αναιρεσείοντος, η EPSO θα έπρεπε όντως να δημιουργήσει ένα νέο έγγραφο.

57. Χωρίς να θέλω να υπεισέλθω σε εκτίμηση ως προς το ποιες ερωτήσεις SQL είναι προγραμματισμένες εκ των προτέρων και τι επιπέδου ικανότητες σχεδιασμού προγραμμάτων μπορεί ευλόγως να αναμένεται να κατέχουν οι χρήστες και/ή χειριστές σχεσιακών βάσεων δεδομένων, έχω την εντύπωση ότι η δημιουργία του συγκεκριμένου πίνακα που ζητήθηκε από τον αναιρεσείοντα θα απαιτούσε ουσιώδη επένδυση του είδους που περιγράφεται στο προηγούμενο κεφάλαιο των παρουσών προτάσεων. Ιδίως, όπως περιέγραψε αναλυτικά το Γενικό Δικαστήριο, θα έπρεπε να απονεμηθούν νέοι κωδικοί στα επιλεγέντα πεδία της βάσεως δεδομένων, πράγμα που θα απαιτούσε σημαντικές εργασίες προγραμματισμού κώδικα και ενδεχομένως ευρετηριάσεως και τούτο σε σχέση με πλείονες βάσεις δεδομένων.

58. Για τους λόγους αυτούς, δεν θεωρώ ότι το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε κατά νόμον δεχόμενο ότι η αίτηση που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της πρώτης διαδικασίας δεν αφορούσε πρόσβαση σε «υφιστάμενο έγγραφο».

24 — Βλ. απόφαση της 2ας Ιουλίου 2015, Typke κατά Επιτροπής (T-214/13, EU:T:2015:448, σκέψεις 67 έως 68 καθώς και σκέψεις 62 έως 64).

59. Είναι σκόπιμο να προστεθούν δύο τελικές παρατηρήσεις. Πρώτον, στην υπό κρίσιν υπόθεση, φαίνεται να υπάρχει κάποια ασάφεια όσον αφορά το ακριβές αντικείμενο των κατ' ιδίαν αιτήσεων που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο των δύο διαδικασιών, δεδομένου ότι ο αναιρεσείων προφανώς διατύπωσε τα αιτήματά του με διαφορετικό τρόπο στα διάφορα στάδια της υποθέσεως. Όπως τονίστηκε στο σημείο 37 των παρουσών προτάσεων, ο αιτών έχει καθήκον να προσδιορίζει με σαφήνεια το αντικείμενο της αιτήσεως. Από την άλλη πλευρά, η σχετική [25] αυτή αυστηρότητα όσον αφορά τη διατύπωση του αντικειμένου της αιτήσεως αντισταθμίζεται από το γεγονός ότι ο αιτών έχει τη δυνατότητα να υποβάλει αργότερα νέα αίτηση για πρόσβαση.

60. Δεύτερον, πρέπει να υπενθυμίσω ότι οι τρεις κατηγορίες εγγράφων, προκειμένου για ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, που περιγράφονται στο σημείο 30 των παρουσών προτάσεων δεν αποκλείουν η μία την άλλη. Επομένως, το γεγονός ότι ένας συγκεκριμένος συνδυασμός δεδομένων που ζητεί ένας αιτών δεν ανταποκρίνεται στον ορισμό του «υφισταμένου εγγράφου» επειδή η δημιουργία του απαιτεί σημαντική προσπάθεια δεν σημαίνει ότι ο εν λόγω αιτών δεν μπορεί να λάβει τις πληροφορίες που επιθυμεί μέσω της υποβολής νέας αιτήσεως για πρόσβαση σε μη επεξεργασμένα δεδομένα, σε μέρος της βάσεως δεδομένων ή στο σύνολο αυτής.

61. Έτσι, για να γίνω πιο σαφής, ο αιτών δεν δικαιούται, με βάση τον κανονισμό, να έχει πρόσβαση σε έγγραφο «στα μέτρα του», το οποίο καταρτίζεται σύμφωνα με τις επιθυμίες του, μετατρέποντας με τον τρόπο αυτό τη διοίκηση στο ιδιωτικό του γραφείο έρευνας. Ωστόσο, αυτό δεν τον εμποδίζει να διεξαγάγει ο ίδιος την αναγκαία έρευνα χρησιμοποιώντας τα μη επεξεργασμένα στοιχεία ή το σύνολο δεδομένων. Όπως προαναφέρθηκε, τα θεσμικά όργανα πρέπει να γνωστοποιήσουν τα στοιχεία που έχουν. Δεν είναι πάντως υποχρεωμένα να αρχίσουν να παράγουν ουσιωδώς νέα έγγραφα, κατά τις επιθυμίες των «χρηστών».

62. Τέλος, η εναλλακτική πρόσβαση σε μη επεξεργασμένα στοιχεία θα διέπεται από τους αυτούς κανόνες και θα υπόκειται στις ίδιες εξαιρέσεις που εκτέθηκαν ήδη στο πρώτο μέρος των παρουσών προτάσεων. Ιδίως, όταν η οικεία αρχή παρέχει πρόσβαση σε ευρύτερα σύνολα μη επεξεργασμένων στοιχείων ή σε ολόκληρη τη βάση δεδομένων, πρέπει να μεριμνά δεόντως για την προστασία των στοιχείων και των δικαιωμάτων στην ιδιωτική ζωή άλλων υποψηφίων καθώς και των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων που αφορούν το λογισμικό και τον προγραμματισμό που περιέχονται στη βάση δεδομένων. Οι παράγοντες αυτοί, μαζί με άλλους μάλλον πρακτικής φύσεως, που έχουν σχέση με το μέγεθος του συγκεκριμένου εγγράφου που ζητείται, θα καθορίσουν τον συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο θα παρασχεθεί στον ενδιαφερόμενο πρόσβαση στα οικεία έγγραφα (για παράδειγμα, αν το έγγραφο θα τεθεί στη διάθεση του αιτούντος με τη μορφή αντιγράφου ή μόνο επιτόπιας εξέτασης, υπό την επίβλεψη ειδικού σε θέματα πληροφορικής και/ή μέλους του προσωπικού ασφαλείας). Εναπόκειται στα θεσμικά όργανα να βρουν την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των συγκρουόμενων συμφερόντων στο πλαίσιο εκάστης ατομικής περιπτώσεως.

VI – Πρόταση

63. Για τους λόγους αυτούς, και με την επιφύλαξη του επιχειρήματος περί παραμορφώσεως των αποδεικτικών στοιχείων, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως καθόσον στηρίζεται στην προβληθείσα από τον αναιρεσείοντα πλάνη περί το δίκαιο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

25 — «Σχετική» διότι το καθήκον εύλογης αρωγής για την αποσαφήνιση ασαφών αιτημάτων βαρύνει τη διοίκηση σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 1049/2001.